

YERLEŐİMCI-SÖMÜRGEÇİLİK, DOĞASI GEREĞİ İKİ DEVLETLİ ÇÖZÜMÜ İMKÂNSIZ KILAR

Prof. Dr. Muhammed Muhtar Şankıtı:

Naman Bakaç, 23 Eylül 2025

<https://www.indyturk.com/node/765265/t%C3%BCrki%C3%87yeden-sesler/prof-dr-muhammed-muhtar-%C5%9Fank%C4%B1t%C3%AE-yerle%C5%9Fimci-s%C3%B6m%C3%BCrgecilik-do%C4%9Fas%C4%B1-gere%C4%9Fi>

İsrail'in Filistinlilere yönelik 2 yıla yaklaşan soykırımı, dünyanın vicdanlı halklarının yoğun tepkisine rağmen hâlâ durdurulabilmiş değil.

Barışı ve refahı dünyaya yaymakla görevli Birleşmiş Milletler (BM) ile adına *uluslararası hukuk* ve *uluslararası toplum* denilen aktörler ise Ortadoğu'ya ne barışı ne de refahı getiremedi.

Eski BM Filistin Raportörü Prof. Dr. Richard Falk'ın tespitiyle¹ Filistinlilerin haklarını bile koruyamadı.

Durdurulamayan soykırımı ve başarısız olan II. Dünya Savaşı sonrası kurulan *Pax Americana* düzenine karşı, başta Avrupa'daki halkların çığlıkları ve Filistinlilerin direnişi Batılı ülkeleri Filistin Devleti'ni tanımaya ve İsrail'e karşı tavır almaya itti.

Ancak bu tepkiler ve tavır almalar, resmi olmayan rakamlara göre 200 binden fazla Gazzelinin katledilmesini unutturmamalı.

Son günlerde *Pax Americana* düzeni içinde yer alan Batılı ülkelerin Filistin Devleti'ni tanımaya dönük hamlelerini, iki devletli modelin uygulanıp uygulanamayacağını, İsrail'in işgalci ve emperyalist saldırganlığını durdurmanın yolu yordamını, İslam dünyasının küresel güç dengelerinin değişmeye yüz tuttuğu dünyada Atlantik ile Avrasya güç dengeleri karşısında nasıl konumlanması gerektiğini ve Katar'a 9 Eylül'de İsrail'in gerçekleştirdiği terörist saldırıyı, Katar'da uzun yıllardır yaşayan, Katar Üniversitesi uluslararası ilişkiler profesörü ve aynı zamanda *Al Jazeera* sitesi yazarlarından Muhammed Muhtar Şankıtı ile *Independent Türkçe* için konuştuk.

"Filistin sorununda, artık orta yol çözümler için hiçbir alan kalmamıştır"

İsrail'in Gazze soykırımına karşı Batı dünyası, İslam ülkeleri ile Türkiye *"iki devletli çözüm"* modelini savunurken, Ilan Pappê gibi kimi elitler ise tek bir *"demokratik devlet"* modelinden yanalar. İsrail ise, *"Filistin devleti hiç olmayacak"* pozisyonunda. Filistin ve İslam dünyası üzerine kafa yoran bir uluslararası ilişkiler uzmanı olarak sizin pencerenizden bakıldığında Filistin'e ilişkin çözümünüz nedir?

Yerleşimci-sömürgecilik doğası gereği iki devletli çözümü imkânsız kılar. Cezayir'in, Müslüman halkı ile Fransız yerleşimciler arasında bölünmesi nasıl düşünülemez idiyse, Filistin'in de yerli halkıyla dünyanın dört bir yanından gelmiş bir grup yabancı yerleşimci arasında bölünmesi imkânsızdır.

Dolayısıyla Filistin'de çözüm, Yahudi sömürgeciliğinin sona ermesi ve oraya göç eden Yahudilerin geldikleri ülkelere dönmesidir. Her biri nereden geldiğini ya da anne-babasının nereden geldiğini bilir ve çoğunun zaten çifte hatta üçlü vatandaşlığı vardır.

"Filistin'de çözüm, Yahudi sömürgeciliğinin sona ermesi ve oraya göç eden Yahudilerin ülkelerine dönmesidir"

Siyonistlerin, Birleşmiş Milletler'in haksız taksim planı temelinde bir uzlaşmayı kabul etmemiş olmaları, Filistinliler için bir şanstır. Çünkü o zaman belki orta yol bir çözüm mümkün olabilirdi. Bugün ise Yahudi yerleşimleri bütün Filistin'e yayılmış, Yahudi devleti kan dökücü fanatiklerin eline geçmiş ve tarihi Filistin'in tamamını kontrol etme saplantısına kapılmıştır. Artık orta yol çözümler için hiçbir alan kalmamıştır.

Bu durum, Filistin kökenli Yahudilerin ülkede kalmasını dışlamaz; zira onlar aslında Filistin vatandaşıdır ve diğer Filistinli Arapların -ister Müslüman ister Hristiyan olsun- toprağa sahip olma hakkı neyse, onlarınki de odur. Ancak Filistin kökenli Yahudilerin sayısı çok azdır; birkaç bini geçmez.

"Batılı ülkelerin Filistin devletini tanımaları, gerçek bir anlam taşımaz; bu kendi kamuoylarını aldatmaya yöneliktir"

Bildiğiniz gibi, Filistin'i devlet olarak tanıyanların sayısı giderek artıyor. Röportajı yaptığımız günlerde bu sayı 151 idi. Sizce genelde Batılı ülkelerin özelde ise Birleşik Krallık, Fransa, Kanada ve Avustralya'nın Filistin'i devlet olarak tanımaya sevk eden dinamiğin ne olduğunu düşünüyorsunuz?

Batılı siyaset elitlerinin zihniyeti, Müslümanlarla ilişkilerinde daima ikiyüzlüdür. Filistin devletini tanımaları, gerçek bir anlam taşımaz; bu yalnızca kendi ülkelerindeki kamuoyunu aldatmaya yöneliktir. Özellikle de İsrail'in Gazze'de sürdürdüğü soykırım karşısında Filistinlilere yönelik sempati muazzam biçimde artmışken.

Bu aynı zamanda, işlenen vahşet karşısında öfkesi büyüyen Müslüman kitleleri yatıştırmaya dönük bir aldatmadır. Dahası, ortada topraksız ve fiilen var olmayan bir devletin tanınması söz konusudur. İsrail'den ayrı ve belirgin bir Filistin toprağı varken onu tanımadılar; şimdi İsrail, Filistin topraklarının çoğunu ilhak etmişken, topraksız bir devleti tanımak anlamsızdır. Dolayısıyla bütün mesele, siyasi bir ikiyüzlülüktür.

"ABD ile İslam ülkeleri arasındaki ittifaklar, güvene dayalı değil 'zorunlu bir kötülük' olarak görülmeli"

Katar'da yaşayan biri olarak Katar'a yapılan terörist saldırı hakkındaki görüşünüzü merak ediyorum. ABD'nin onayı olmadan İsrail bu saldırıyı gerçekleştiremeyeceğine göre, Katar'ın yıllardır ABD'nin Ortadoğu'daki en büyük askeri üssüne sahip olmasını, finansal yatırımlarının büyük çoğunluğunu Batı dünyasına yapmasını ne ile izah etmek gerekir? Katar'a yapılan bu terörist saldırı Katar'ı, ABD ve Batı dışı küresel güçlere yöneltir mi?

Askerî uzmanlar, İsrail'in Katar'a yönelik saldırısının, Amerikalılara önceden bildirilip onların onayı alınmadan gerçekleşmeyeceği konusunda hemfikirdir. Fakat Amerikan ikiyüzlülüğü, İslam dünyasıyla ilişkileri bağlamında ne yenidir ne de yalnızca Katar'a özgüdür. ABD ile Müslüman çoğunluklu devletler arasındaki ittifaklar güvene dayalı değildir; en iyi ihtimalle *"zorunlu bir kötülük"* olarak görülür.

Bu nedenle ABD ile ittifak hâlinde olan tüm Müslüman ülkelerin, stratejik ortaklıklarını çeşitlendirmeyi düşünmeleri elzemdir. Ancak bu, dikkatli planlama, ölçülü adımlar ve uzun vadeli sebat gerektirir. İslam dünyasında ciddi askerî kapasitelere sahip devletler vardır; bunların başında Türkiye ve Pakistan gelir. Coğrafi yakınlıkları ve Arap dünyasıyla derin kültürel bağları göz önüne alındığında, bu iki ülke Arap devletleri için en doğal müttefiklerdir.

Katar, Türkiye ile stratejik ve askerî ittifak kurarak bu yolda zaten adım atmıştır. Suudi Arabistan'ın Pakistan'la gelişen ilişkileri de benzer bir yönde ilerlemektedir. Ben, bu tür cesaret verici gelişmelerin daha da artacağını düşünüyorum.

"İslam dünyası ya da en azından önemli bir bölümü, birleşik bir stratejik iradeye sahip olmadan İsrail'i durduramaz"

İsrail'in "vadedilmiş topraklar" hezeyanı; Lübnan, Suriye, İran, Irak, Yemen, Katar, Filistin'e saldırılara yol açtı ve belki gelecekte Türkiye'yi de hedef alabilir. Bu durumda İsrail'in emperyalist ve işgalci politikalarını, İslam dünyası durdurabilir mi? Nasıl?

Aksa Tufanı operasyonundan sonra İsrail, stratejik çevreyi caydırma siyasetinden, stratejik çevreyi kontrol etme stratejisine geçti. Aynı anda birçok cephede ateş açtı: Filistin, Lübnan, Suriye, İran, Yemen ve Katar... Hatta rolünü ve gücünü koruyan tek bölgesel güç olan Türkiye'yi dahi tehdit etmeye başladı. İsrail, bazı büyük Arap devletlerini marjinalleştirmeyi başardı, bazılarını ise tamamen kırdı. Fakat Türkiye'yi ne marjinalleştirebildi ne de kırabildi.

Bana göre İsrail'in, Türkiye ve Suriye ile savaşı kaçınılmazdır. Her geçen gün daha da büyüyen temel soru şudur: Cumhurbaşkanı Erdoğan ve müttefiki Suriye Cumhurbaşkanı Ahmed el-Şeraa, böyle bir savaşı ertelemeyi, buna etkin bir şekilde hazırlanmayı ve sınırları ile mezhep farklılıklarını aşan geniş bir direniş cephesi kurarak, bu savaşı başarılı biçimde yönetmeyi başarabilecekler mi?

Zira İsrail, bölgeyle mücadelesini daima Amerikan gücüne yaslanarak yürütmektedir. Dolayısıyla asıl yüzleşme, er ya da geç, doğrudan veya dolaylı olarak ABD ile olacaktır. Ve böyle bir yüzleşme, İslam dünyasındaki devletlerin -ya da en azından onların önemli bir bölümünün- birleşik bir stratejik iradeye sahip olması olmadan başarıya ulaşamaz.

"İslam dünyası için stratejik yol, bağımsız bir İslami gücün inşasıdır"

"Doğunun Doğuşu, Batının Batışı: Küresel Güç Dengelerinin Kayması ve İslam Dünyası'nın Kaderi" adlı kitabınızda, İslam dünyasının mutlak bir şekilde ne Batı'nın ne de Doğu'nun safında yer almasının doğru olmayacağını, Çin'e karşı taktiksel bir yaklaşım içinde olmanın daha akıllıca olacağını belirtiyorsunuz. Sizce İslam dünyası kendi *"üçüncü yolunu"* mu inşa etmeli? Yoksa Avrasya ile Atlantik arasında bir denge mi kurmalı? Sizce İslam dünyasının kaderi nerede yatıyor ve neden?

Dünyanın büyük güçleri arasında ortaya çıkan çatlaklar, diğer uluslara daha esnek manevra imkânları yaratmaktadır. İslam dünyası, tek kutuplu hâkimiyetin altında ağır bir bedel ödemiştir; bunu Irak'ta, Afganistan'da, Filistin'de ve başka yerlerde gördük. Günümüzdeki uluslararası parçalanma, Müslüman devletlere, çıkarlarını korumak için rakip küresel güçlerle geçici ittifaklar kurma yönünde yeni taktiksel imkânlar sunabilir.

Çin, 20'nci yüzyılın ortalarında Batı sömürgeciliğine karşı bu bölge halklarını desteklemede önemli bir rol oynamıştı; örneğin Cezayir'de. Bağlam değişmiş olsa da o olumlu miras üzerine hâlâ bir şeyler inşa edilebilir.

Fakat uzun vadede, ben İslam dünyasının kaderinin yine İslam dünyasının içinde yattığına inanıyorum. Stratejik yol, bağımsız bir İslami gücün inşasıdır. Bu güç, kolektif öz savunmayı garanti altına almalı ve İslam medeniyetine ait halkları dış müdahalelerden korumalıdır. Ancak böyle bir rota, kalıcı güvenlik ve gerçek özerklik sağlayabilir.

1. bkz, <https://www.fokusplus.com/roportaj/prof-dr-richard-falk-bm-ve-kuresel-hukuk-filistin-halkinin-haklarini-koruyamadi>